

1. Milline on kaasamist toetav keskkond/ kanalid/ meetodid?

keskkonna analüüs	vabatahtlik osalemine	ümarlaud vs. ametlik kohtumine
mittetunnetamine ohuna (nt noortekogunemised)	praktilise kogemuse saamine, õppimine	normaliseeritud - õpilaste esindaja kohalolek
koostöine õhkkond	ühised eesmärgid	kaasamine hoolekodus, õppenõukodus
antav tagasiside		
turvatus on tagatud	sots.meedia koolitus	

KUULA noori

väikeses kohas otsepöördumine	Instagram, Facebook Stuudium, Snapchat	mängukogukondade potentsiaali laiendamine ja kasutamine
inimeselt inimesele		
kool, raamatukogu	virtuaalreaalsus AI-ga on	selliste keskkondade aktsepteerimine
kaasav mentor	noore poisi maailm - KIRG	
sõber, tuttav	perekond (arvamuse küsimine, arvestamine)	kaasata seal, kus noored on juba; teha sotsiaalruumi analüüs
huviringid		

MOLUTAMINE on lubatud

noortele sobiv (pikkuse planeerimine, pausid)	personaalne kutsumine inspiratsioonilood	erinevad tegevused/ üritused erinevatele vanusegruppidele
sotsiaalmeedias jagamine	"elav raamatukogu"	aja planeerimine, sobiv aeg
põlvkondadevaheline koostöö	kaasav eelarve	noorte kaastöö meedias, innustada
meetodite paljususe, varieerimine	soovitamine uus meedia	

KOOS - mitte inimese (noore) jaoks

2. Mida saab NOOR ISE ära teha, et ta saaks kaasatud?

võtab INFOT vastu	LÄHEB SINNA, kus on aktiivsed omavanused sõbrad	ALUSTAB ISE VANEMAGA VESTLUST, kui vanem ei küsi, ei tunne huvi
KASUTAB pakutud võimalusi	ON KOHAL	
KÜSIB ise infot	KUTSUB SÕBRAD KAASA	ON ISE TEADMISTE ANDJA, nt erivajadusega noor õpetab korraldajat, äpid jne
NÄITAB INITSIATIIVI, pöördub aktiivse inimese, spetsialisti poole	ON VABATAHTLIK, NÄHTAV - proovib erinevaid võimalusi	VÄÄRTUSTAB JA JAGAB EESTI KEELT JA KULTUURI
ALGUSES VÕIKS VAATAMA JA KUULAMA MINNA, on okei vajada sisseelamisaega, julgus tekib ajaga	KUULAB ÄRA, lubab arvamuste paljusust - alati ei pea konsensus olema	ON TOLERANTNE muukeelse vms suhtes
OSALEB erinevatel üritustel	osaleb ERINEVATE ORGANISATSIOONIDE TEGEVUSES	ASTUB ISE JÄRGMISED SAMMUD (ühistegevustes)
ÜTLEB, KUI EI TEA, JULGEB KÜSIDA INFOT	seab PRIORITEEDID	

AKTIIVSED NOORED ON HÕIVATUD PALJUDE ASJADEGA

2. Mida saab KOGUKOND ära teha, et noort kaasata?

SELGITADA NOORTE HUVID, leida vaste nende huvidele	luua PEREGA KOOS OSALEMISE VÕIMALUSI	KÜSIDA NOORTE ARVAMUST ja võtta seda arvesse
korraldada KOOS NOORTEGA tegevusi	luua SÕPRADEGA OSALEMISE KOHTI	ARVESTADA noore ajaga
KAASATA muukeelseid noori, erivajadusega noori	püsivalt SÜNDMUSTE KORRALDAMINE ja TEGEVUSTE PAKKUMINE	KUULUVUSE TUNDE PAKKUMINE/LOOMINE, sõprussuhete loomise toetamine
USALDADA, olla noorele toeks ja mentoriks	kedagi ei naeruvääristata, ei karistata	KAASATA keele- ja kultuuribarjääriga noori, KEELESÕBER noortele
MINNA SINNA, kus noored juba on	NOORTEVOLIKOGUDE moodustamine ja vastutuse andmine	kui on PIIRID VÕIMALUSTEL EES, siis oleks selge - kas on ajurünnak või on piiratud arutelu
KAASAMISÜRITUSED seal, kus on juurdepääs (ühistransport, ratastoolile ligipääs jne)	TUNNUSTAMINE	TÕSTA ESILE JA EESKUJUKS hästi integreerunud, edukaid muust rahvusest noori (kultuur, sport)
SELGITA valikuvõimalusi	ÄRA JÄTA pausi, kui noor soovib olla kaasatud	

ÄRA TEE NOORTELE NOORTETA EHK TEE NOORTEGA KOOS

3. OSALUSVÕIMALUSED.

KUS NOORED KÕIGE rohkem OSALEVAD JA MIKS?

KÜSITLUSED
ÕPILASESINDUS OSALUSKOHVIK
TALGUPÄEV või
VABATAHTLIKUD AMPSUD
HEATEGEVUSLAAT MEELEAVALDUS
NOORTEKESKUSE
AKTIIVGRUPP LAAT
TÖÖVARJUD NOORTEVOLIKOGU
NOORTE-
ORGANISATSIOON
VALIMISKAMPAANIA FESTIVALID
KAASAV EELARVE

- kutsutakse või saadetakse osalema
- motiveerib meene saamine
- kättesaadav või kohapeal olemas
- saab oma ideid ellu viia
- lapsevanema soovitusel, (see võib tekitada ka bloki)
- kogemuse saamine
- uus positsioon
- uued oskused
- eeskuju
- ENL
- huvi
- raha
- karjäär
- uued tutvused
- harjumused

KUS NOORED KÕIGE vähem OSALEVAD JA MIKS?

VALIMISED
ARUTELUD
NOORDELEGAAT
HEATEGEVUSLAAT
TALGUPÄEV
LASTE ÕIGUSTE SAADIK
NOORED POLIITIKAS
VIRTUAALNE KARJÄÄRIMESS
ERASMUS+/ rahvusvahelised
noortevahetused, kindlatele
gruppidele

- seadusloome
- eelarvamused
- ei kutsuta
- hirm
- ei saa aru, kus on usaldusväärne info
- liiga titekas, ei vasta vanusele
- noore jaoks ei ole sobivat kanalit; ei otsi infot, ei käi kodulehel
- keelebarjäär, vähene või puudulik keeleoskus - NB! emakeel on eesti keel, aga noor mõtleb inglise keeles või kasutab slängi, emotikone
- ebakindlus
- liiga suur vastutus
- liiga keeruline
- teadmatus

4. MIKS noor osaleb või ei osale?

TAHE/INNUSTUS

pakub **HUVI** (teema)

HEA SELTSKOND (järjepidevus)

võimalus olla ISESEISVAM

enda **TÖÖOSKUSTE** täiendamine

koolis on ÜLESANNE

uued **TUTVUSED**, suhted

tahe **KAASA RÄÄKIDA**

võimalus REISIDA

nähakse lahendamist

vajavat **PROBLEEMI**

MOTIVEERIV asi

VANEMATE toetus

võimalus **MIDAGI ära TEHA**

(rõõm kordaminekutest)

KOGEMUS/ teadlik

karjääri kujundamine

EESKUJU olemisolu

SÕPRADEGA koos tegemine

SÄDEINIMESED (õpetajad)

HOBIGA tegelemine

mõni JUHENDAJA kohe

tõmbab ligi

hea tunne, **EDUELAMUS**

materiaalne KASU

TUNNUSTUS

TAKISTUSED

INFO puudus/üleküllus

TRANSPORT

HUVI puudus, ei tundu nii oluline

HIRM

EI OLE tutvusi

EI OLE teadmisi

EI OLE oskusi

EI OLE aega

VANEMAD EI TOETA/ suhtumine

(ei vii, ei luba, ei mõista olulisust)

ühiskond EI VÄÄRTUSTA/ ei tunnusta

POLE VÕIMALUSI nt maapiirkond

(transport, materiaalne, aeg)

KEELEBARJÄÄR

(siseriiklik, välisprojektid)

TURVALINE liikumine puudub

TÕRJUV suhtumine (mittekaasav)

ÜKSINDA ei taha

HALB EESKUJU/eestvedaja

HOIAKUD ja EELARVAMUSED

EBAVÕRDSUS

erivajadusega EI ARVESTATA

SOTSIAALÄREVUS

EI TUNNE, et nendega
arvestatakse/ et neid kuulatakse

SELTSKOND ei sobi

JUHENDAJA vahetub/ ei sobi

5. KUIDAS HOIDA ja TOETADA noori ja eestvedajaid sh vabatahtlikke?

*fookus: vaimne tervis, läbipõlemine,
sädeinimene, jätkusuutlikkuse tagamine*

- toetava **keskkonna** loomine - säilitada väikesed koolid, raamatukogud, noortekad jm kohad; eestvedajad sageli töötavad seal
- toetada kogukondade koostegevusi
- olla ise teadlik ja märgata
- vaimse tervise esmaabi koolitus / teadmine
- **läbipõlemise normaliseerimine tuleb lõpetada**
- **mentorid** on lihtsasti kättesaadavad ja leitavad
- toetav võrgustik, kogemuste vahetamine
- kogukonna eestvedaja stipendium
- **kulude kompenseerimine**, tasustamine (ei pea palka maksma, kasutada teisi võimalusi)
- **tähistamine ja tunnustamine**; ka avalik
- sobilikud ja jõukohased ampsud
- koostöise juhtimise oskuste arendamine
- eestvedaja **ei pea tegema kõige rohkem asju**
- **vabatahtliku pass** võiks üleriigiline olla (teadlikkus)
- vabatahtliku töö väärtustamine ja arvestamine koolis, kandideerimisel CV-s
- eestvedajate vahetumisel **antakse vastutus edasi** nt JCI "one year to lead"
- järgmise väljaõpetamine, ehkki on rohkem tööd sel hetkel; anna võimalus ise õppida
- noored "töövarjudena" eestvedajate juures
- teha suured projektid väiksemateks etappideks
- **motivatsioonisündmused** (nt õppereis) inimestele/meeskonnale
- sisseelamisprogramm uutele tulijatele
- vabatahtlikud peaksid **süüa saama tasuta**
- eestvedajatele on vaja toetavaid koolitusi
- **MIKS me midagi teeme** - rõhutada, meenutada suurt pilti
- oled jälle oodatud osalema, tegutsema!
- **kiida piasasju, detaile**
- väsimuse ennetamine

**NOORED vahetuvad kiiremini/
on kaasatud lühemat aega!**